

Dit factsheet is geschreven door Evelien van der Schee, Diana Delnoij en Roland Friele van het NIVEL en Annelies Broerse van de Consumentenbond in 2003. De gegevens mogen met bronvermelding (E. van der schee, D. Delnoij, R. Friele, A. Broerse, *Achterban coalitie en oppositie eensgezind in afwijzing maatregelen zorg*, NIVEL/Consumentenbond 2003) worden gebruikt.

Achterban coalitie en oppositie eensgezind in afwijzing maatregelen zorg

Evelien van der Schee¹, Diana Delnoij¹, Annelies Broerse², Roland Friele¹

1. NIVEL
2. Consumentenbond

Correspondentie naar:

Evelien van der Schee, NIVEL, Postbus 1568, 3500 BN Utrecht, E.vanderschee@nivel.nl

Inleiding

Politiek gezien zijn de afgelopen twee jaar in Nederland nogal rumoerig verlopen. De verhoudingen zijn flink door elkaar geschut. Het Paarse kabinet had afgedaan, kiezers vonden het tijd voor verandering in Den Haag. Belangrijkste uitkomst van de verkiezingen was in ieder geval dat in de toekomst op verschillende terreinen het roer drastisch om moet. Als het aan het kabinet ligt, gaat dit ook gebeuren, zeker op het gebied van de gezondheidszorg. Om tot verbetering van de gezondheidszorg te komen zullen ingrijpende maatregelen nodig zijn. Om die reden wordt op dit moment de inrichting van het verzekeringsstelsel in de gezondheidszorg ter discussie gesteld, wil men dat de eigen bijdragen in de AWBZ wordt verhoogd en dat er een eigen risico wordt ingevoerd. Ook zijn er plannen om het basispakket van ziekenfondsverzekerd Nederland te versoberen. In hoeverre de kiezers die op de regeringspartijen gestemd hebben deze kabinetsmaatregelen ondersteunen is echter onbekend. Het NIVEL en de Consumentenbond peilden in september, vooruitlopend op de nieuwe begroting, de mening van consumenten¹, over het kabinetsbeleid ten aanzien van de gezondheidszorg zoals beschreven in het regeerakkoord. In dit artikel wordt aan de hand van deze gegevens antwoord gegeven op de vraag: *Is er bij de achterban van de oppositie- en regeringspartijen draagvlak voor de voorgenomen maatregelen van het kabinet met betrekking tot de gezondheidszorg?*

---

¹ 1 Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van het 'Consumentenpanel Gezondheidszorg', een samenwerkingsproject van de Consumentenbond en het NIVEL, waarvan op dit moment 1810 huishoudens deel uitmaken. 1218 huishoudens hebben de vragenlijst geretourneerd (een respons van 71%). Met betrekking tot leeftijd en geslacht vormt dit panel een afspiegeling van de Nederlandse bevolking. Ten aanzien van leeftijd, de vorm van verzekeren en de regeringspartij waarop men heeft gestemd vormt de groep respondenten een goede afspiegeling van de Nederlandse samenleving. Het onderzoek is uitgevoerd in september 2003.

Draagvlak kabinetsplannen gezondheidszorg

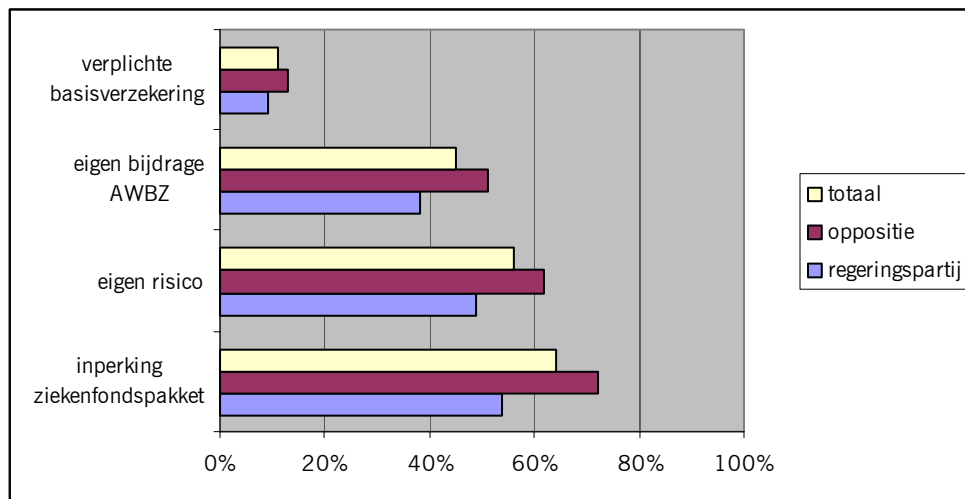
Bijna iedereen is het erover eens dat er in de gezondheidszorg iets moet gebeuren. Of men nu op een regeringspartij heeft gestemd of niet, bijna alle panelleden (96%) vinden dat om de problemen in de zorg het hoofd te bieden er door het kabinet stappen moeten worden ondernomen.

De concrete stappen die het kabinet wil ondernemen, zijn beschreven in het regeerakkoord:

- Per 1 januari 2006 wordt een verplichte basisverzekering, die voor iedereen geldt, voor de zorg ingevoerd.
- Per 1 januari 2004 worden de eigen bijdragen in de AWBZ verhoogd.
- Een verplicht eigen risico van 200 euro per jaar gaat gelden voor ziekenfondsverzekerden.
- Per 1 januari 2004 wordt het ziekenfondspakket ingeperkt.

Deze maatregelen worden door de bevolking echter niet onverdeeld enthousiast ontvangen. Het blijkt dat de consumenten over de inperking van het ziekenfondspakket en de invoering van het eigen risico het minst te spreken zijn (Zie figuur 1). De maatregel rond de verplichte basisverzekering roept de minste weerstand op. De achterban van de coalitie en de oppositie delen hierover overigens dezelfde mening. Echter, stemmers op een regeringspartij zijn in alle gevallen significant vaker voorstander van de maatregelen dan mensen die op een oppositie partij hebben gestemd. Toch is meer dan 50% van de stemmers op een regeringspartij ook tegen de invoering van het eigen risico en de inperking van het ziekenfondspakket.

Figuur 1. % personen dat tegen de maatregelen is, uitgesplitst naar of men op een regeringspartij/ oppositiepartij stemde

Wat kunnen we op basis van het bovenstaande zeggen over het draagvlak voor deze maatregelen bij achterban van oppositie- en regeringspartijen? We kunnen vaststellen dat het draagvlak, met uitzondering van de maatregel over de verplichte basisverzekering, beperkt is. De maatregelen waar consumenten zelf geld voor moeten inleveren, leveren de meeste weerstand op. Zo zal de inperking van het

ziekenfondspakket de consumenten het hardst in de portemonnee treffen, deze maatregel wordt ook het stelligst afgewezen.

Inperking ziekenfonds komt het hardste aan

De stellige afwijzing van de inperking van het ziekenfondspakket hangt wellicht ook samen met het soort inperkingen die het kabinet voornemens is door te voeren. Het aantal voorgestelde beperkingen dat in kabinetsplannen de revue heeft gepasseerd is namelijk behoorlijk ingrijpend (zie Box 1).

Box 1 De pakketbeperkingen die de regering wil doorvoeren in het ziekenfondspakket per 1 januari 2004

Uit onderhavig onderzoek kan worden afgeleid dat consumenten niet zo te spreken zijn over het feit dat fysiotherapie en tandheelkundige zorg voor volwassenen uit het pakket zullen worden geschrapt. Beide vormen van zorg worden door hen namelijk gezien als zeer essentiële vormen van zorg (zie tabel 1). Het verdwijnen van de anticonceptie en de IVF behandeling wordt minder erg gevonden. Dit geldt overigens zowel voor de achterban van de regeringspartijen als voor de achterban van de oppositie.

Tabel 1 % personen dat de bepaalde vormen van zorg essentieel acht

	Totaal	Achterban Regeringspartijen	Achterban Oppositie
Screening op borst- en baarmoederhalskanker	97%	96%	97%
Tandheelkundige voorzieningen voor kinderen	97%	95%	98%
Fysiotherapie	94%	93%	94%
Medisch-technische hulpmiddelen (rolstoel,prothese e.d.)	93%	92%	94%
Tandheelkundige voorzieningen voor volwassenen	86%	82%	89%***
Orgaantransplantaties	86%	86%	87%
Geneesmiddelen voor een hoog cholesterolgehalte of hoge bloeddruk	84%	83%	84%
Gezinsverzorging	79%	78%	81%*
Opticien / brilvoorschriften	68%	64%	69%**
Ambulante psychotherapie (RIAGG) gedragstherapie e.d.	70%	67%	75%*
Anticonceptie	68%	61%	73%***
Maagzuurremmers	55%	54%	56%
Slaap- en kalmeringsmiddelen	49%	47%	50%

Periodieke gezondheids-'checkups'	46%	46%	45%
Alternatieve geneeswijzen	43%	40%	45%
Reageerbuisbevruchting (IVF)	26%	27%	25%*
Cosmetische chirurgie	14%	13%	14%
Kuren, bijvoorbeeld in bronnenbad	13%	9%	16%**

* p < 0.05, ** p < 0.01, *** p = 0.00

Uit bovenstaande kan worden vastgesteld dat met name het feit dat fysiotherapie en tandheelkunde voor volwassen waarschijnlijk uit het pakket wordt gehaald de tegenstand veroorzaakt, bij zowel de eigen achterban als bij de oppositie.

Kortom

Echt populair maakt het kabinet zich niet met de maatregelen die zijn voorgesteld. Zeker niet bij de achterban van de oppositie, maar ook niet bij de eigen achterban. Dat op diverse terreinen pijnlijke maatregelen genomen zouden worden werd ook al aangekondigd in de troonrede.

De minst populaire maatregel met betrekking tot de gezondheidszorg blijkt de inperking van het ziekenfondspakket. Die tegenstand geldt overigens vooral voor verstrekkingen waarvan de meeste mensen nu zelf gebruik maken (tandheelkunde) of waarvan men het als een reëel risico kan beschouwen dat men er in de toekomst gebruik van zal moeten maken (bijv. fysiotherapie). Beide verstrekkingen worden door de consument als zeer essentiële basiszorg ervaren. Minder essentieel vinden de verzekerden de verstrekkingen op het terrein van gezinsplanning en subfertiliteit (de pil, IVF).

De uitkomsten van dit onderzoek duiden erop dat naarmate minder mensen gebruik maken van een verstrekking of het risico lopen daarvan in de toekomst gebruikt te moeten maken, het schrappen van die verstrekking mogelijk ook op minder weerstand stuit. Voor de politiek zouden dergelijk verstrekkingen dus aantrekkelijke kandidaten voor afschaffing zijn, ware het niet dat weinig gebruikte verstrekking ook vaak relatief weinig kosten. Het schrappen van deze verstrekkingen levert echter voor het kabinet dus weinig besparingen op.